

Üstökösök

Kisbolygóészlelések 2004-ben

A 2004-es esztendőben tovább csökkent a vizuális kisbolygó-észleléssel foglalkozók száma, viszont Kovács Attila munkájának köszönhetően megtörténtek az első rendszeres asztrometriai megfigyelések is. Sajnos azonban a szorgos észlelőnk által használt távcső-CCD együttesel nem lehetett elérni azt a pontosságot, amit a Minor Planet Center megkövetel az észlelőktől. Az év

legjelentősebb kisbolygós eseménye a Toutatis szeptemberi földközelsége volt. Ennek megfelelően erről az égitestről kaptuk a legtöbb megfigyelést, vizuális, fotografikus és CCD-s észlelések formájában. Az észlelőlistán négy olyan megfigyelés szerepel, amelyek 2004 előtt készültek, de csak ebben az évben sikerült megerősíteni őket. A listában találjuk továbbá Szabó Sándor két 2003-as Hermes-megfigyelését is, amely a rovatvezető hibájából maradt ki az előző beszámolóból.

A legnagyobb anyaggal most is Tóth Zoltán jelentkezett, aki programjának előrehaladtával egyre halványabb kisbolygókat kénytelen észlelni, hiszen a fényesebbeket szinte már mind látta. Legérdekesebb megfigyelése a 2004 PT42 jelű, alig két nappal korábban felfedezett földközeli kisbolygó augusztus 13-ai megfigyelése volt. (A Siding Spring-ben felfedezett égitest létét elsőként Sárneckzy Krisztián és Szalai Tamás erősítette meg Piszkés-teiőn.) Az előrejelzésekhez viszonyított jelentősebb fényességkülönbséget csak a (491) Carina kisbolygónál tapasztalt, amely bő fél magnitúdóval elmaradt a várttól.

A 2004-ben észlelt kisbolygók listáján *-gal jelöltük azokat az égitesteket, melyeket korábbi években figyeltünk meg, de a megerősítő észlelést csak 2004-ben sikerült összehozni és #-tel azokat, amelyeket CCD-vel is megfigyeltünk.

Észlelő	Észl.	Műszer
Czinege István (Ráckeve)	12/1	7x50 B
Horváth Tibor (Hegyhátsál)	3C/1	14,0 T
Kovács Attila (Vác)	40C/6	15,0 T
Kozák Máté (Szentés)	2/1	40,5 T
Mizser Csongor (Budapest)	2/1	20x60 B
Rózsa Ferenc (Vác)	1f/1	13,0 L
Sárneckzy Krisztián (Budapest)	5/2	25,0 T
Szabó Sándor (Sopron)	5/2	34 T
Tóth Zoltán (Fertőszentmiklós)	51/23	27,0 T

(3) Juno	(171) Ophelia*	(491) Carina#	(1110) Jaroslawa
(4) Vesta	(208) Lacrimosa	(514) Armida	(1146) Biarmia
(26) Proserpina	(245) Vera*	(521) Brixia*	(4179) Toutatis
(34) Circe	(304) Olga	(539) Pamina	2000 XH44
(41) Daphne#	(374) Burgundia	(739) Mandeville	2001 TX16*
(46) Hestia	(381) Myrrha	(773) Irmindraud	2004 PT42
(121) Hermione	(385) Ilmatar#	(849) Ara#	
(129) Antigoné	(386) Siegena#	(914) Palisana#	

A korábbi években mindig akadt olyan kisbolygó, amelyet két független vizuális észlelő is megpillantott, ám 2004-ben ez a hagyomány is megszakadt. Szerencsére Kovács Attila CCD-s célpontjait olyan szerencsésen választotta meg, hogy majd' mindegyikhez van vizuális megfigyelésünk, így azért van miből válogatnunk. Érdekes, bár pusztán a véletlen számlájára írható tény, hogy az összefoglalóba került fő-öbveli aszteroidák mindegyikének viszonylag nagy pályahajlása van. Az összefoglalókban használt rövidítések: d = átmérő, q = perihélium-távolság, e = excentricitás, i = pályahajlás, P = keringési idő, f : a felfedező neve és a felfedezés időpontja.

(41) Daphne

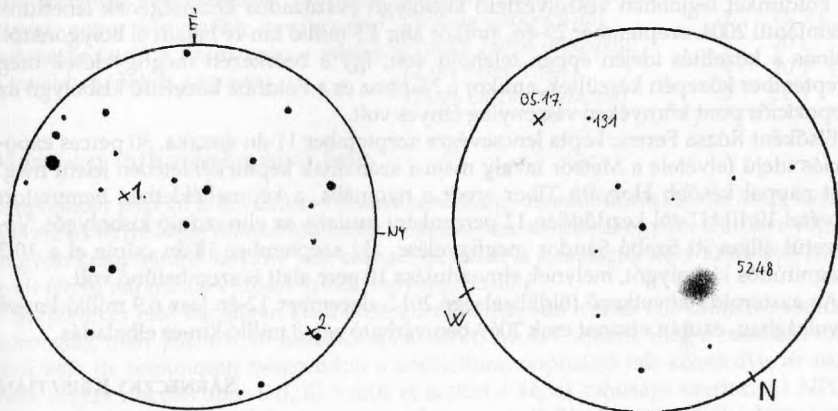
d = 174 km, q = 2,014 Cs.E., e = 0,272, i = 15,77, P = 4,60 év, f : H. Goldschmidt, 1856. május 22.

A felfedezése körüli bonyodalmakról nevezetes kisbolygó augusztusban került szembenállásba, s mivel elnyúlt pályájának Naphoz közelebbi részén tartózkodott, viszonylag kedvező, $10^m/7$ körüli fényességet ért el. Ezt használta ki Tóth Zoltán két alkalommal is. Először július 12-én és 16-án kereste fel a kicsiny Equuleus csillagképben járó 11 magnitúdós kisbolygót, majd szeptember 4-én és 7-én ismét észlelte. A korábbi és az ekkor becsült 11,3 és 11,6 magnitúdós fényesség egybevág az előrejelzettel. Kovács Attila július 18/19-én hajnalban kapta távcsővégre a fényes égitestet.

(386) Siegena

d = 165 km, q = 2,394 Cs.E., e = 0,173, i = 20,25, P = 4,93 év, f : M. Wolf, 1894. március 1.

Az ágasvári ifjúsági táborban, július 20-án este eredt a nyomába Kozák Máté. A júniusi szembenállásán túljutó, a Naptól 450 millió km-re, tehát pályája távolabbi pontján járó aszteroida csak 12,7 magnitúdós volt ekkor. Az Ophiuchusban, a Tejút pereménél járó kisbolygót váci észlelőnk már két nappal korábban, július 18-án lefotózta. A vizuális megfigyelés megerősítése július 22-én történt.

Balra: Kozák Máté rajza a (386) Siegena elmozdulásáról – 1.: júl. 20., 2.: júl. 22. (balra);
Jobbra: a (381) Myrrha az NGC 5248 közelében (Tóth Zoltán)

(491) Carina

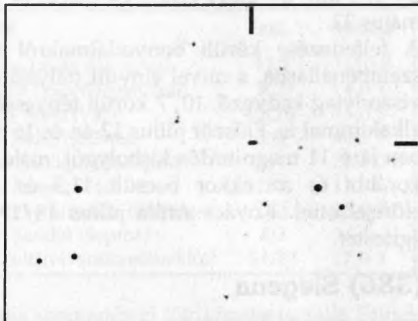
$d = 97$ km, $q = 2,903$ Cs.E., $e = 0,090$, $i = 18,88$, $P = 5,69$ év, f: M. Wolf, 1902. szeptember 3.

A naptávolpontja környékén járó, ezért meglehetősen halvány kisbolygót Tóth Zoltán július 16-án és 17-én, míg Kovács Attila július 19-én észlelte. Az oppozícióban látszó égitest fényessége ekkor kicsivel 14 magnitúdó alatt volt, ami legalább fél magnitúdóval elmaradt az előrejelzettől.

(849) Ara

$d = 62$ km, $q = 2,539$ Cs.E., $e = 0,195$, $i = 19,49$, $P = 5,60$ év, f: S. Beljavskij, 1912. február 9.

A Pegasusban járó égitestet Verőcéről figyelték meg elsőként július 5-én, majd a hónap folyamán három újabb alkalommal is monitorvégre került. A napközelpontját tavasszal tovaahagyó aszteroidát július 17-én Tóth Zoltán is megpillantotta. A keleti stacionárius pontjánál nagy ívben forduló kisbolygó ekkor még csak 12,5 magnitúdós volt, ám szeptember 2-án, amikor már oppozíció közeli helyzetben volt, fényessége elérte a 11,8 magnitúdót.

Kovács Attila július 31-ei felvételeinek összegén jól látszik a (849) Ara elmozdulása

(4179) Toutatis

$d = 4,6 \times 2,4$ km, $q = 0,924$ Cs.E., $e = 0,634$, $i = 0,45$, $P = 4,01$ év, f: C. Pollas, 1989. január 4.

A Földünket legjobban veszélyeztető kisbolygó évszázados közelségének lehetünk szemtanúi 2004. szeptember 29-én, amikor alig 1,5 millió km-re haladt el bolygónktól. Sajnos a közelítés idején éppen telehold volt, így a beérkezett megfigyelések még szeptember közepén készültek, amikor a Naphoz és a Földhöz közeledő kisbolygó az oppozíciós pont környékén viszonylag fényes volt.

Elsőként Rózsa Ferenc kapta lencsevégre szeptember 11-én éjszaka, 30 perces expozíciós idejű felvétele a Meteor tavaly májusi számának képmellékletében jelent meg. Két nappal később Horváth Tibor eredt a nyomába, a képmellékletben bemutatott felvétel 19:10 UT-tól kezdődően 12 percenként mutatja az elmozduló kisbolygót. Végezetül álljon itt Szabó Sándor megfigyelése, aki szeptember 18-án csípte el a 10,2 magnitúdós kisbolygót, melynek elmozdulása 10 perc alatt is szembetűnő volt.

Az aszteroida következő földközelsége 2012. december 12-én lesz 6,9 millió km-es távolságban, ezután viszont csak 2069-ben várható egy 3 millió km-es elhaladás.

SÁRNECZKY KRISZTIÁN

Internet ajánlat: az Űstökös Szakcsoport honlapja:

<http://ustokosok.mcse.hu>